

«ALS ESTUDIANTS. RECEPTA» O LA VITALITAT DE LA POESIA SATÍRICA DE TEMA ESTUDIANTIL AL SEMINARI DE VIC A MITJAN SEGLE XIX*

David PRATS

Afortunadament, durant aquesta darrera dècada han anat apareixent diversos estudis que tracten amb rigor i sense prejudicis la producció literària del jove Verdguer.¹ A la fi, doncs, tenim a l'abast uns materials que ens permeten conèixer amb més detall els models literaris, les fonts i les influències a partir de les quals Jacint Verdguer escriu els seus primers tempteigs, i que sovint havien estat despatxats a la lleugera amb denominacions generalistes com «el primer Verdguer» o «l'obra juvenil de Verdguer». Ricard Torrents ens ha advertit prudentment que l'«anomenada obra juvenil no es presenta pas amb caràcter d'evidència, sinó que l'establim com a punt de partença, sense haver-ne discutit els límits i els continguts» (Torrents 1995a: 37).

L'objectiu principal d'aquest article és contribuir a eixamplar els coneixements que tenim sobre la producció de Verdguer mentre era al seminari de Vic. Em centraré en la poesia humorística de tema estudiantil, sobretot en la composició titulada «Als estudiants. Recepta». Però també aportaré exemples de dos joves estudiants de la mateixa època —Andreu Garriga i Josep Valldoriola— que demostren que era comú entre els estudiants versificar irònicament sobre la seva vida al seminari. És per això que, encara que aquest tipus de composicions hagin estat menystingudes per gran part de la crítica ja des del principi, no podem negar que formen part del primer Verdguer, com també formaven part de l'entorn en què va començar a escriure.

Fins l'any 1863, els estudiants dels seminaris havien de portar capa i copalta,² però a partir d'aquest any es van veure obligats a portar sotana, manteu i tricomi, com s'havia fet en les antigues universitats espanyoles. Es veu que el canvi d'indumentària va ser tot un esdeveniment:

Aliò fou cosa de veure. Als primers dies de la extravagant innovació, a l'hora d'anar a l'aula i de sortir-ne, tothom eixia per portals y finestres a veure les rares figures de aquells redivius sopsis-

* Aquest treball ha estat possible gràcies a una beca de recerca concedida per la Universitat de Girona (BR 98/996). Agraïxo a l'Albert Rossich els consells i els préstecs bibliotecaris; a en Pep Valsalobre, la lectura crítica, i agraïxo també a Ignàsia Font, Rafel Ginebra —que també és l'autor de les fotografies que presento—, Ramon Ordeig i Mn. Miquel Gros, el guiatge a través del fons de la Biblioteca del Museu Episcopal de Vic. No cal dir que les mancances que hi ha són només atribuïbles a l'autor.

1. Vegeu sobretot les obres de Ricard Torrents (TORRENTS 1995a; 1995b i 1995c), Narcís Garolera (GAROLERA ed. 1996; 1996), ROSSICH 1996 i CÒNSUL 2001.

2. És a dir, el barret de copa, més alt que ample també anomenat tarot.

Arran d'aquesta expectació, un company de Collell de qui parlarem més endavant —Andreu Garriga— va escriure unes dècimes per celebrar la novetat i, segons el mateix Collell, sembla que l'èxit que va assolir aquesta composició fou el que va esperonar Verdaguer a compondre «Als estudiants. Recepta». És així, doncs, com l'any 1864 va començar a circular per Vic un plec solt anònim sortit de la impremta de Lluís Barjau: la primera obra impresa de Jacint Verdaguer.⁴

A la «Recepta», Verdaguer dóna una sèrie de consells als estudiants sobre el seu comportament. El to de burla es manifesta ja a la introducció: «Ab aquest mètode cualsevol tros d'ase pot ser un Estudiantàs ab lletra grossa, sense mirar-se cap llibre». Al final dels dos-cents vint versos de la «Recepta» hem assistit a una satirització de l'estudiant de seminari cregut, pedant, fatxenda, xafarder, jugador i amic del vi. Vegem-ne una dècima com a exemple:

Las mans te faràs besar
per las donas y quitxalla,
y si ensenyas cap canalla
de Don te faràs tractar;
cuant ab tu vùlgan parlar,
los faràs llevar las gorras,
y, si no ho fan, los amorras
a terra ab quatre carxots,
o-ls camatrencas a tots
a forts cops de catxiporras.⁵

No ens hem d'estranyar, doncs, del que diu Jaume Collell: «lo nom de Verdaguer corregué entre-ls estudiants de boca en boca», perquè aquesta obra traspuja un esmolat sentit de l'humor i satiritza sobre referents comuns a tots els estudiants.

A part de la «Recepta» s'atribueixen a Verdaguer altres versos jocosos relacionats amb el seu pas pel seminari. Serra i Boldú (1924: 28-29) recull aquests versos relatius també al canvi d'indumentària:

D'una saca en fa
l'àvia una sotana;
d'estrips pocs n'hi ha,
mes són d'una cana;
cucurucuc, cocorococ,

3. Quan transcriu els textos puntuo, accentuo i separo les paraules segons la normativa actual. Tenint en compte la dificultat per accedir a la primera edició de *Dos màrtirs de ma pàtria* on figura el pròleg de Collell, cito el text a partir de la transcripció fidedigna que en fa Torrents 1995c. Per això, en lloc de la paginació real poso la de l'obra de Torrents.

4. «Als estudiants. Recepta» ha estat editat recentment a Garolera ed. 1996: 209-216.

5. Cito del plec solt «Als estudiants. Recepta». Vic: Impremta de Lluís Barjau, 1864, vs. 201-210.

semblaré un gros pedagog;
cocorococ, cucurucuc,
i sols seré un troç de ruc.
[...]
Minyons, al-leluia!
que ja tinc manteu!
mes, potser ja el duia
Simon Ciríneu!...

I aquests altres que Jacint Verdaguer degué escriure després del famós *suspensus* en teologia de l'any 1865:

Suspensus sense forca,
penjat com ara estic,
sí que me'n ric.
El que fóra una apretura
per les pobres barres meves,
que cap per'vall em pengessin
com forc de cebes
mes, penjat com ara estic,
sí que me'n ric.⁶

L'«Entusiasme de un estudiant per la cresta» d'Andreu Garriga

Per saber alguna cosa sobre la biografia d'Andreu Garriga hem de recórrer al pròleg de Jaume Collell a *Dos màrtirs de ma pàtria*:

Un n'hi havia [*de barret de cresta*] que feya basarda, de més voi que aquells que pintava en Goya; y-l portava un xicot que avuy és capellà als Estats Units, y-s diu Andreu Garriga, fill d'una pobre dona que li dèyan la *Gira-rochs*, la qual, per cert, se n'anà més tard a viure ab son fill a Califòrnia, y allí morí, essent enterrada ab més acompanyament de cotxes que qualsevol marquesa de per aquí. (Collell 1907: R.T. 262)

Gràcies a una altra anècdota protagonitzada per Garriga que Collell ens explica al capítol IV de les *Memòries d'un noi de Vich*, ens podem fer una idea del tarannà mogut i entremaliat del jove autor de l'«Entusiasme». Diu Collell que el catedràtic

6. SERRA I BOLIDÚ 1924: 42. Aquests versos també els reproduïx ARBÓ 1952: 115 i, els quatre primers, COLLELL 1907: R.T. 267. D'altra banda, hi ha una altra composició d'aquest gènere que no he sabut trobar titulada «Les excel·lències del tricorní» documentada per TORRENTS 1995a: 128. En aquest mateix article, R. Torrents documenta altres poesies burlesques de Verdaguer que no anomeno perquè no són de tema estudiantil però per a les quals també són vàlides les consideracions que faig en aquest text.

de llatinitat del primer any al seminari, mossèn Jacinto Torrents,⁷ era un home inclinat a castigar físicament els estudiants. Un dels primers que ho va comprovar fou Andreu Garriga «per haver tret a l'aula un ganivet de molles» (Collell 1908: 23).

Podem comprovar que realment Collell i Garriga eren companys de classe: almenys l'any 1860 perquè figuren en un llistat de donatius que professors i alumnes fan «para alivio de las necesidades de la Santa Sede» i que es va publicar al *Boletín Oficial Eclesiástico del Obispado de Vic*. Ambdós consten a la llista com a estudiants privats de tercer any (BOEOV 1860: 395).

Com ja hem vist, l'èxit de les dècimes que Andreu Garriga va escriure per celebrar el canvi d'indumentària dels estudiants va impulsar Verdaguer a conrear les dècimes humorístiques, en aquest cas, de tema estudiantil. Aquestes dècimes de Garriga porten el títol d'«Entusiasme de un estudiant per la cresta».⁸ Exactament són dotze dècimes, que fins ara no s'han tornat a editar senceres,⁹ que persegueixen —altra vegada— riure's dels tràngols dels estudiants. En realitat, l'«Entusiasme» devia tenir molt d'èxit perquè:

[...] els exemplars de la composició que anaba ab la firma de Samsonier Tocasons, se'ls repartían a estiracabells, y éran llegits en totes les cases de la ciutat y masies de la Plana, y l'entussiasme arribà al punt de obligar un dia a son autor a pujar a la trona de l'aula de Teologia, y allí fer-se'n lectura pública, enmitx d'una gat-zara y un terratrèmol de aplausos que s'enfonzava la sala. (Collell 1907: R.T. 262)

Tant d'èxit, com deia, que Garriga en va fer una segona part —catorze dècimes més— que va circular en un plec solt tipogràficament idèntic al primer, amb el títol «Entusiasme de un estudiant per la cresta. Segona part», publicat a Vic per la impremta de J. Valls l'any 1863. Comença:

Acabat un gran tropell
de moltas y grans fatigas,
la musa pesaba figas
asentada a l'escambell.
Jo pasí un rato bell
mentres me la contemplaba,
son cap pujaba y baixaba,
ja murmuraba, ja reya,
tantas magarrufas feya
que entenguf que somiaba. (vs. 1-10)

7. Mossèn Jacinto Torrents fou catedràtic de llatinitat al seminari de Vic entre 1850 i 1859 (vg. ROVIRÓ 2000: 297).

8. El plec solt porta aquest peu d'impremta: Vich, Impremta de Lluís Barjau, 1863.

9. COLLELL 1907: R.T. 262 en reproduïx la primera estrofa que comença «Ab lo tricor-ni en batalla».

Pel que fa al pseudònim de Samsonier Tocasons, convé comentar que en algunes ocasions s'ha atribuït a Verdaguer. Joan Coromines al DECat diu que «fou el nom de ploma adoptat per Verdaguer en els anys més juvenils».¹⁰ Sembla que Coromines extreu la dada de l'*Epistolari de Jacint Verdaguer* de Josep M. de Casacuberta, però no dona prou indicacions i no he sabut trobar l'origen d'aquesta cita. En tot cas, de moment, hem de donar per bona l'explicació de Collell que atribueix el pseudònim a Andreu Garriga, perquè Collell coneixia de primera mà l'episodi.

L'obra de Josep Valldoriola

Sens dubte, si només s'hagués tractat de parlar de la poesia humorística entre els estudiants del seminari de Vic a mitjan segle XIX, hauria començat parlant d'aquest autor, perquè gairebé tota la seva producció pertany a aquest gènere.

Només he pogut trobar dos documents «oficials» que ens aportin dades sobre la vida de Josep Valldoriola. La primera la trobem en aquella llista d'alumnes del seminari a la qual m'he referit abans (BOEOV 1860: 391). Segons aquesta llista, l'any 1860, mentre Collell i Garriga estaven matriculats com a estudiants privats de tercer any, Valldoriola consta com a alumne extern de segon any de teologia. La segona notícia documental que tenim és la data en què fou enterrat —encara jove— al cementiri de la ciutat de Vic, el dia 5 de juny de 1862.¹¹ Vegem el que explica Jaume Collell de Valldoriola:

Entre ls estudiants, aleshores, l'única musa que privava era la vullfogonesca, y en aquest ram de baixa literatura s'havia fet al Seminari molt cèlebre un estudiant que s deya Valldoriola. De mà en mà corrian les còpies dels seus versos y s contava que al fi de curs lo tribunal d'exàmens, en compte de fer-li preguntes de teologia, li feren recitar alguna de ses composicions, com una titulada «Apuros del gramàlich llatí». Morí abans de rebre cap ordenació, aquell desgarrat Valldoriola, y ell fou lo darrer representant de la escola vullfogonina a Vich. (Collell 1920: 82)

Josep Valldoriola té una quarantena de poesies disperses en diversos manuscrits, gairebé totes són dècimes i quartetes humorístiques amb els atzars de la vida dels estudiants com a tema. L'obra que va tenir més ressò, com hem vist en aquest darrer text de Collell, és el poema «Apuros del gramàlich llatí», del qual se'n conserven diverses còpies manuscrites.¹² En aquest cas, es tracta de descriure la violència de què

10. Vol. VII, s.v. 'samfaina', p. 649.

11. Es tracta exactament del volum «Cementiri (1855-1875)» que es conserva a l'arxiu de l'Ajuntament de Vic. Trobar aquestes dades a l'arxiu de l'Ajuntament de Vic sense l'ajuda de l'arxiver, Francesc de Rocafiguera, hauria estat del tot impossible.

12. Per a una aproximació a l'obra de Josep Valldoriola i per a l'edició del text dels «Apuros del gramàlich llatí» vegeu PRATS 2002. D'altra banda, en aquests moments, Rosa Masegosa està preparant el seu treball de recerca en el qual editarà i estudiarà a fons l'obra completa de Josep Valldoriola.

eren víctimes els joves estudiants a les aules i del tràngol que passaven durant els exàmens.

Una altra composició de Valldoriola, «Antídoto contra rústicas repulsas pedagógicas», tracta sobre la vida dels estudiants com a mestres en les masies de la rodalia de Vic. Ara, les víctimes de les sàtires de Valldoriola són els pagesos que acullen estudiants i no els tracten com es mereixen. Comença així:

Isidro, encontro estrany,
y no me'n puch avenir,
que aixís me goseu dir:
«Ves-te'n, mestre, que és mal any».
Gran poder Déu va donar
als mestres estudiants,
puig fan prodigis tant grans
que, un mal any, bo ·i fan tornar.

Verdaguer, pel que es desprèn d'una carta a Ferran Sallarès datada a can Tona a primers de 1867, tampoc no guardava gaire bons records de la seva estada com a mestre a la masia. Diu Verdaguer: «Pocas horas bonas, he tingut en ella [*a la masia de Can Tona*] d'ensà que hi so (que habiat deurà fer quatre anys).» (CASACUBERTA 1959: 45).

Com ja he dit, gran part de les obres de Josep Valldoriola toquen el mateix tema. Només hem de fer un cop d'ull als títols i en trobarem de tan reveladors com aquests: «Gran tropell de A. + B. en la clase de matemáticas», «Lo Peret matemàtic» i «Despedida negativa de l'aula de Teologia». O aquest altre que, aprofitant que és breu, no em sé estar de reproduir:

A un ferrer que ab los seus colps de martell li privaba de estudiar la llissó

Farrerrot, jo t'asseguro
que·m tens pudrit lo servell!
Ja l'anclusa y ·l martell
s[e]'t pogués tornar de suro.
Som pobre y prometo un duro
si ·t trauen de aquest veynat,
perquè ·m tens tan apurat
que cada batsach que li flocas
és ben cert que me provocas
a dir lo sech disbarat.

Hem vist fins ara el que degueren ser els tres casos més rellevants d'estudiants que componien dècimes jocoses de tema estudiantil a Vic durant els quinze o vint primers anys de la segona meitat del segle XIX. Aquests tres autors van veure com la seva obra tenia una difusió important —manuscrita o en plec solts— i de ben segur que en aquells anys van gaudir de certa fama. Ja hem vist que el nom de Verdaguer va circular entre els estudiants com a autor de la «Recepta», que els plec de les poesies d'Andreu Garriga es venien a «estiracabells» i que ell mateix es va veure obligat a re-

citar-les en públic. Pel que fa a les poesies de Valldoriola, encara que no passessin per la impremta, sí que van circular en nombroses còpies manuscrites de les quals ens n'han arribat almenys quatre, un nombre gens menyspreable si tenim en compte que es copiaven en retalls de paper barat o en llibretes de curs. Una altra prova de la fama de Valldoriola és aquella anècdota que explicava Collell en el primer text que cito en aquest apartat: per passar l'examen de teologia, els catedràtics mateixos li van fer recitar uns versos dels «Apuros». ¹³ El mateix Valldoriola es burla de la seva popularitat al seminari en una poesia titulada «No m coneix!», en què un estudiant passa per davant del bisbe sense reconèixer-lo per anar a saludar-lo a ell.

Més enllà d'aquesta popularitat efímera el que proven aquestes anècdotes és que compondre aquesta mena de poesies era habitual, almenys entre els joves del seminari, de manera que, com Garriga, Valldoriola i Verdaguer, altres estudiants, fora de les aules de retòrica i gramàtica escrivien poesies d'aquest tipus, gairebé sempre en català.

Val a dir que sovint s'ha qualificat aquesta poesia burlesca amb el qualificatiu desafortunat de 'vallfogonesca'. Desafortunat perquè s'usa en un sentit pejoratiu i, d'aquesta manera, porta a identificar la producció de Vicent Garcia, rector de Vallfogona, amb aquest tipus de poesia oblidant que va ser el poeta culte barroc més important del segle XVII a Catalunya. ¹⁴ Estem d'acord en el fet que aquestes poesies són de to popular —fins i tot lleuger—, però no podem negar que és una manifestació més d'una cultura i una llengua en un moment determinat i que és fruit de l'evolució d'una tradició que té les arrels en el segle XVII. No es tracta tampoc de sobrevalorar-la, sinó d'atorgar-li el valor que té com un element més de la tradició que arriba a Verdaguer, una tradició de la qual ell participarà i que reelaborarà a partir dels nous elements que li proporcionaran la Renaixença i el contacte amb personatges com Marià Aguiló i Manuel Milà i Fontanals entre d'altres. És a dir, Verdaguer va començar a escriure amb els models que tenia a l'abast, els «models literaris anteriors —la literatura jocosa de tradició barroca i rococó, el sentimentalisme pre-romàntic i els cants heroics del neoclassicisme: en definitiva, la tradició literària de l'edat moderna» (Rossich 1996: 40).

La crítica gairebé sempre ha valorat negativament els primers tempteigs de Verdaguer en cultivar aquesta poesia humorística típica de l'edat moderna. Per exemple, Marià Manent, en el pròleg a l'edició de les obres completes de *Selecta*, deia:

Suggestionat pel seu èxit [*el de les dècimes de Garriga*], Jacint Verdaguer va fer estampar a la impremta Barjau un fascicle de dècimes «més que jocoses, satíriques, que revelaven un enginy desimboït». El decaïment literari era tan greu, que amenaçava engolir el mateix geni destinat a consolidar la Renaixença. Verdaguer va estar a punt d'ésser un simple continuador de la poesia de Vicenç Garcia. (Manent 1974: XV)

13. També la podem trobar a COLLELL. 1907: R.T. 264: «l'any que va morir, a l'acte de l'examen los seus catedràtics, en lloch de preguntar-li punts de la assignatura, li feren recitar versos, sobretot los que més fama tenían, que éran unes dècimes dels "Apuros del gramàtic llafí".»

14. Sobre la influència real de Vicent Garcia durant el segle XIX a Vic, vegeu ROSSICH 1996.

Josep Miracle, tot i que admet que «al capdevall, viu la seva època i el seu medi», s'adhereix a aquesta por que Verdaguer hagués malmenat el seu geni en continuar escrivint poesies satfriques (Miracle 1952: 113).

En altres ocasions, la valoració de la «Recepta» senzillament no es fa, s'omet com si no hagués existit. Per exemple, en una antologia de textos juvenils de Verdaguer publicada per l'editorial Barcino l'any 1964 hi trobem poesies amoroses, populars i religioses, però cap de les satfriques (Bagué 1964). I encara en articles i publicacions molt recents notem aquest oblit o aquell sentiment reconfortant que produeix afirmar que la «Recepta» és només un pecat de joventut de Verdaguer.

Segurament el primer a proscriure la «Recepta» va ser Jaume Collell, que pel seu compromís amb la Renaixença se sentia incòmode davant del fet que el poeta del moviment, mestre en gai saber —que a més també era capellà—, hagués conreat la poesia burlesca d'arrel barroca, aleshores identificada amb el procaç Rector de Vallfogona. La primera vegada que Collell es dirigeix a Verdaguer —almenys així ho explica Collell mateix— és per aconsellar-lo que «es deixi corre la musa festiva y fassa poesies sèries» (Collell 1907: R.T. 264). Anys després, Jaume Collell s'afanyava a donar per acabada aquesta tradició jocosa dient que «ell [Josep Valldoríola] fou lo darrer representant de la escola vallfogonina a Vich» (Collell 1920: 82).

Però és Jacint Verdaguer mateix qui ens aporta la prova concloent per admetre la «Recepta» i aquells altres versos humorístics com una etapa més en la formació del poeta. Pocs anys després de la publicació de les dècimes de Verdaguer i Garriga, i de la composició de les obres de Valldoríola, durant la primera trobada a la font del Desmai, diu:

Veritat és que versos de fer riure han sortit també de nostres plomes; però podem dir amb orgull que són ben pocs; y ·l que més afectat hi siga, no hi és tant que li raque pendre ab los altres la fresca a l'ombra del desmay, y pendre'l y tot per sagell de l'Esbart si s'en parlava.

Mes, encara que ns apleguem sota ses branques, no haurem pas per assò de regar ab llàgrimes ses arrels cada dia. Benvingut sia aquell que ho sàpiga fer! Per ma part li donaria ·l primer setial de la rodona; però no conto que haguem vingut només que per assò; pus per cap de nosaltres ha sigut tant carregós lo viatge de la vida, que no l'afalagui ·i record d'alguna dolça reposada, ni és tant musti l'arbre de l'esdevenidor que no·n quedi alguna flor o fulla de les garlandes que somia veur'hi penjades. (Verdaguer 1879: IV)

Tot i que remarca que ell n'ha escrit pocs, en parla amb normalitat i mostra una voluntat conciliadora amb la tradició de la poesia burlesca. Verdaguer obre la primera trobada dels joves de l'Esbart de Vic —símbol d'un nou alè poètic per a la Renaixença— admetent sense prejudicis unes obres que representen els seus primers passos com a poeta.

És clar que, al costat de *L'Atlàntida* o *Canigó*, la «Recepta» és un mer divertiment juvenil, però no per això ha de ser oblidada per la crítica, i encara menys censurada, perquè té un valor com a mostra de l'aprenentatge del poeta i com a mani-

festació d'una tradició literària que s'havia mantingut durant gairebé dos segles. Només es tracta d'acceptar aquests versos com a part de la producció de Verdaguer i que no suposi cap problema el fet que mossèn Jacint Verdaguer, el poeta clau de la Renaixença, quan era jove escrivís versos burlescos.

Bibliografia

- BOEOV 1860: «Suscripción de donativos voluntarios para alivio de las necesidades de la Santa Sede», *Boletín Oficial Eclesiástico del Obispado de Vic*, 190 (20 de juny de 1860), 384-406.
- BAGUÉ 1964: E. BAGUÉ, ed., Jacint VERDAGUER, *Pàgines autobiogràfiques. De la infantesa al sacerdocí*. Barcelona: Barcino, 1964.
- CASACUBERTA 1959: J. M. de CASACUBERTA, *Epistolari de Jacint Verdaguer*, Vol. I (1865-1877). Barcelona: Ed. Barcino, 1959, 44-49.
- COLLELL 1907: Jaume COLLELL, «In illo tempore...», pròleg a Jacint Verdaguer, *Dos màrtirs de ma patria, o sía, Lluciá y Marciá. Poema en dos cants*, Vic, 1907. [Reproduït també a TORRENTS 1995c: 261-277.]
- COLLELL 1908: Jaume COLLELL i BANCELLS, *Memòries d'un noi de Vic*. Vich: Gazeta Montanyesa, 1908. [Edició facsímil a: J. Collell i Bancells, *Memòries d'un noi de Vic*. Vic: Publicacions del Patronat d'Estudis Osonencs, 1996.]
- COLLELL 1920: Jaume COLLELL, *Del meu fadrinatge*. Vic: Gazeta de Vich, 1920.
- CÒNSUL 2001: Isidor CÒNSUL, ed., Jacint VERDAGUER, *Sant Francesc. Poema*. Vic: Eumo / Societat Verdaguer, 2001.
- GAROLERA ed. 1996: Narcís GAROLERA, ed., *Poesies juvenils i inèdites de Jacint Verdaguer*. Vic: Publicacions del Patronat d'Estudis Osonencs, 1996.
- GAROLERA 1996: Narcís GAROLERA, «Sis poemes primerencs de Jacint Verdaguer», *Ausa*, XVII/137 (1996), 155-168.
- MIRACLE 1952: Josep MIRACLE, *Verdaguer, amb la lira i el calze*. Barcelona: Aymà, 1952.
- MANENT 1974: Marià MANENT, «La poesia de Jacint Verdaguer» dins Jacint VERDAGUER, *Obres completes*. Barcelona: Selecta, 1974 (4 edició), XIII-XXIV.
- PRATS 2002: David PRATS VIDAL, «Josep Valldoriola i els "Apuros del gramàtic llafí": una mostra divertida de la vida dels seminaristes a Vic durant el segle XIX», dins Albert ROSSICH, Mariàngela VILALLONGA i David PRATS, eds., *Estudi General*, 22 (2002), [Miscel·lània en homenatge a Modest Prats, Vol. II], 487- 515.
- ROSSICH 1996: Albert ROSSICH, «Les arrels literàries de Verdaguer», *Ausa*, XVII-136 (1996), 39-60.
- ROVIRÓ 2000: Ignasi ROVIRÓ ALEMANY, *Diccionari de filòsofs, teòlegs i mestres del seminari de Vic (1749-1968)*. Vic: Publicacions del Patronat d'Estudis Osonencs, 2000.
- SERRA 1924: Valeri SERRA i BOLDÚ, *Biografia de Mossèn Jacinto Verdaguer*. Barcelona: Associació Protectora de l'Ensenyança, 1924.
- TORRENTS 1995a: Ricard TORRENTS, *Verdaguer: Estudis i aproximacions*. Vic: Eumo, 1995.

TORRENTS 1995b: Ricard TORRENTS, *Verdaguer, un poeta per a un poble*. Vic: Eumo, 1995.

TORRENTS 1995c: Ricard TORRENTS, ed., Jacint Verdaguer, *Dos màrtirs de ma pàtria, o siga Llucià i Marcià*. Vic: Eumo, 1995.

VERDAGUER 1879: Jacint VERDAGUER, «Parlament que per començar les sentades de l'Esbart de Vich llegí en la font del Desmay en Jacinto Verdaguer lo dia 19 de juny de 1867» dins AAVV, *Garba montanyesa. Recull de poesies del Esbart de Vich*. Vic: Estampa y llibreria de Ramon Anglada, 1879. [Reproduït en facsímil a Joaquim MOLAS, Manuel JORBA i Antònia TAYADELLA, eds., *La Renaixença. Fons per al seu estudi*. Barcelona: UB/UAB, 1984.]

*Et un ferrer que ab los seus colps de martell
li privava de estudiar la lliçó.*

<i>Ferreries, pu l'asegura</i>	<i>Sit t'atendessi de aquest regnat</i>
<i>Per mi' l'hem privant lo seu vell</i>	<i>Per qu'esserí des tan agustat</i>
<i>Per l'anduro y l'martell</i>	<i>Per eixa butxaca que hi flossa</i>
<i>S'el pogues tornar de nou</i>	<i>Es ben cert que s'ere prouca</i>
<i>Lo'n poble y proueta un diu</i>	<i>A dir lo sech d'ibonat</i>

Josep Valldoriola, «A un ferrer que ab los seus colps de martell li privava de estudiar la lliçó», detall del manuscrit inèdit conservat a la sala de lectura de la biblioteca del Museu Episcopal de Vic, capsa «Autors vigatans (Poesia). Manuscrits». Fons: Biblioteca del Museu Episcopal de Vic. Fotografia: Rafel Ginebra.

ENTUSIASME DE UN ESTUDIANT PER LA CRESTA.

SEGONA PART.

Acabat un gran treball
De moltes y grans fatigas,
De moltes probas fezes,
Acreditat al treball,
Lo que un altre fecht,
Montros per la contrainquisicio,
Eun cap pujada y baixada
Ja m'hauria de ja resca
Tot això m'agradaria més
Que tot el que me quedava,
E així de bona gana,
Al que em dices jo no me ascalo,
Y si peres no la hach....
Hi hach un got de esquitat,
Despres de pas a girar,
Herodian natural seu,
Quint suplicell per Deu,
No digue lo que pensava
En les hores que goceba
Les delícies de Mosteu.
Mita'm dia es molt fatal
Lo que pumeu y es ver,
Ei que l'ha y es miller,
Haia let un moment
Ab firma descomunal
E han general als elegans,
Demanda que's esportans
Ata punt lo trident,
Y la resta l'expulsions,
Des aonyes estolons.
Com semblants colts endra
Eun do un cap i coneix arrell,
Ja que vanch y corra d'ell
M'hi rem tot a garrulades
Viva Deu, l'ant quem agrada
Tocasons no lo gran crecht!
No movin mulla pecha
Aquell rancor cap pecht,
Si son pich los derretat
Quina cosa font fimental
Gegelesch Hagecht!
Hing d'horros y tofonia
Vos pecht lo ellida Musa
Que no desaprobat.
Lo plan que tal desparitat
A non anuch Tocasons
De sos amoros y gonoros

De Prokhal.

Quel seu Duch se deia tota
Y per no veure tols pas
Vellia als pechs de l'iron.
Y el sembla que callo
Va l'entit acobant totada,
Ma simonia es entelida,
Y de l'ira totant abia,
Tal l'olla de la fucrada us
Bene totes corts castanyas,
Sobri a simon fan campanyas,
De un respectible honra,
Que a molts pech a pouet
Vendit a l'atol los leganyas.
Quasi malic estolan pensant,
Que molts principi a son dita,
Non a molts quins se ventin
Tot sal es la greca gran,
Eli mitit mes sem y estolant
Que un veter gaurier,
No tot l'obligat a fer
Dilemients los gans instantias,
Ni les secan elegancies
Del ipilat envier.
Ei las que que's es veledora,
Que se la crecha segues deus,
Sont axia no s'ha reser,
Amich meus que ser calura,
Non s'ingent ines al dorect
Eve talit l'ala mifer,
Quis pich ella non honor
La portat moltes pupa,
Per pura que s'ha l'icxuga
Y la fisa indit el son.
De moltes ha s'ha aplaudit
De pelcs ha s'ha unitat
Aquelles ja l'ha deixat
Les príncipa mas lo hon argut
Li d'horros que's distingit
Que porta una crecha excessa,
El respon: es tota expressa,
Y non ten eiste en test
Que no crecha de lo quod est....
Voullers tot la d'horros,
Voullers crecha la rias
Al d'horros que's voldentia,
Ei p'horros per la solana
Ei velen dir una hissa.

Difressa y burla poreca
Sen també per la gent bona,
Que es poeta a vostra perocan
Voleu brar una ma
Que vrayoyos illat
Gegelesch los lynch corom,
Es difressa per la lant
Gegelesch al l'horros!
Que crecha Moston, Moston,
No solaria dar un sonet,
Si se un puch estudiant
Quiera del tot son s,
No han al clero son us
Lo pecht no entendo l'ordre,
Gegelesch! que tal desordre
No pensava tal abia,
Tant horros pensament,
Tot gecha calura de
S'ha crecha per mofada
E un cap gros y pe de vent
Fain ave argoniat la gent,
Drebar los sordents,
Eun mofes allolot,
Y fora molt de nechie,
Que la Tanta es a cubrir
Lo cap de molts apolot.
Quels d'horros ben establerta
La crecha tot qui la d'horros,
Voleu ab crecha no m' atinch
Ves ho d'horros per tota seia,
Vos aqui lo gran oferta
Que na Musa es regala,
Ei per tot ella se estola
D'horros en ventia,
Quis que vrayos ha pensat
Sont vrayos de gen als,
Si los rias que un huciol
Voullers totior na elegria
Y ple de moltes rias,
No es classa los seu fillit,
No in acobant del tot
Non bon l'horros simulant
Falg que el gecha des ant
Per estolan en g'horros
Vrayos tot lo d'horros
Ab un huciol sonet,
Gegelesch Tocasons,

Vall, 1862.

Samsonier Tocasons [Andreu Garriga], «Entusiasme de un estudiant per la cresta. Segona part». Vich: Impremta de J. Valls (plec solt), 1863. Fons: Biblioteca del Museu Episcopal de Vic, sala de lectura, carpeta «Crides i sàtires (1860-1886)». Fotografia: Rafel Ginebra.

ALS ESTUDIANTS.

RECEPTA.

*Pareu uabiu y capyrosos
forts de gecta y gamarissos
los auriculars abusos
si com jo he' tenu ben grossos
y om a mi casu terrusos*

*dels mes tois y burricassos
que os farà grans bordegassos
dauñi deu murvedissos
lo que à molts incircumsissos
acrà dals deu xaringassos.*

Ab aquest mètuolo catibsel troselase pot ser un ESTUDIANTAS ab lletra grossa sense mirarse cap llibre. Es tret de las memorias postumas de la tia Colyffó y donat a llum per lo Venerable Estirahech.

Si per a tu com un bon estudiant de la teua y galdosa casa vens a l'home d'home de una may marta.

Cal que tu no parles de cap de poder. Cal que tu no parles de cap de poder. Cal que tu no parles de cap de poder.

Cal que tu no parles de cap de poder. Cal que tu no parles de cap de poder. Cal que tu no parles de cap de poder.

Cal que tu no parles de cap de poder. Cal que tu no parles de cap de poder. Cal que tu no parles de cap de poder.

Cal que tu no parles de cap de poder. Cal que tu no parles de cap de poder. Cal que tu no parles de cap de poder.

Cal que tu no parles de cap de poder. Cal que tu no parles de cap de poder. Cal que tu no parles de cap de poder.

Si per a tu com un bon estudiant de la teua y galdosa casa vens a l'home d'home de una may marta.

Cal que tu no parles de cap de poder. Cal que tu no parles de cap de poder. Cal que tu no parles de cap de poder.

Cal que tu no parles de cap de poder. Cal que tu no parles de cap de poder. Cal que tu no parles de cap de poder.

Cal que tu no parles de cap de poder. Cal que tu no parles de cap de poder. Cal que tu no parles de cap de poder.

Cal que tu no parles de cap de poder. Cal que tu no parles de cap de poder. Cal que tu no parles de cap de poder.

Cal que tu no parles de cap de poder. Cal que tu no parles de cap de poder. Cal que tu no parles de cap de poder.

Si per a tu com un bon estudiant de la teua y galdosa casa vens a l'home d'home de una may marta.

Cal que tu no parles de cap de poder. Cal que tu no parles de cap de poder. Cal que tu no parles de cap de poder.

Cal que tu no parles de cap de poder. Cal que tu no parles de cap de poder. Cal que tu no parles de cap de poder.

Cal que tu no parles de cap de poder. Cal que tu no parles de cap de poder. Cal que tu no parles de cap de poder.

Cal que tu no parles de cap de poder. Cal que tu no parles de cap de poder. Cal que tu no parles de cap de poder.

Cal que tu no parles de cap de poder. Cal que tu no parles de cap de poder. Cal que tu no parles de cap de poder.

Si per a tu com un bon estudiant de la teua y galdosa casa vens a l'home d'home de una may marta.

Cal que tu no parles de cap de poder. Cal que tu no parles de cap de poder. Cal que tu no parles de cap de poder.

Cal que tu no parles de cap de poder. Cal que tu no parles de cap de poder. Cal que tu no parles de cap de poder.

Cal que tu no parles de cap de poder. Cal que tu no parles de cap de poder. Cal que tu no parles de cap de poder.

Cal que tu no parles de cap de poder. Cal que tu no parles de cap de poder. Cal que tu no parles de cap de poder.

Cal que tu no parles de cap de poder. Cal que tu no parles de cap de poder. Cal que tu no parles de cap de poder.

[Jacint Verdaguer], «Als estudiants. Recepta». Vic: Impremta de Lluís Barjau (plec solt), 1864. Fons: Biblioteca del Museu Episcopal de Vic, sala de lectura, carpeta «Crides i sàtires (1860-1886)». Fotografia: Rafel Ginebra.